

Kvenfrelsisbaráttan: Yfirlit sögunnar frá miðöldum

529: Fyrsta Benediktsklostrið stofnað, einnig kvennaklaustur.

1216: Regla hinna fátæku Klara stofnað.

1350. Birgitta Birgisdóttir hin heilaga, átta barna móðir, sá sýnir, fékk köllun og stofnaði kvennaklaustur víða um Evrópu, sérstaklega Svíþjóð, Noreg og St. Bretland, sem urðu lærdómssetur bókmennta og menningar yfirleitt.

Birgitta varð ein þriggja kvenna af sex „patron saints“ í Evrópu

1430 Jóhanna af Örk (1412 til 1431) fékk opinberun og hjálp til að komast í herinn konungserfingja Frakka í aldarstríði Frakka og Englendinga. Hún þótti að sumra mati mikill herstjórnarsnillingur og leiddi her konungserfingjans til sigurs. Dæmd fyrir til dauða fyrir galdra, brennd 1431, síðar náðuð af páfa 1456 og tekin í dýrðinga tölu. Margir mestu skáldmæringar sögunnar (flestir karlmenn) hafa gert minningu hennar ódauðlega.

1471 til 1526 Elisabetta Ganzan, gagnmenntaður, ítalskur menningarfrömuður, mágkona Isabellu, umgékkt menntafólk í mennstastofu, sem hún veitti forstöðu, bauð til hirðar sinnar.

1474 til 1539 Isabella d'Este, stjórnmalamaður og tískufrömuður í ítalska borgríkinu, Mantua. Lýst sem „fyrstu hefðarfrú veraldar,“ frjálslyndur menningarfrömuður, hlaut góða, sígilda menntun, stofnaði til „menntastofa eða skáldskaparstofa“ (salon)

16. öld: Christine de Pizar, fræðimaður frá Feneyjum, yrkir lof um Jóhönnu frá Örk,

Modesta di Pozzo di Forze skrifar bók um yfirburði kvenna

1607 Fyrsta menntastofa (salon) uten Ítalíu stofnuð í París, blásokkuhreyfingin (las bas-bleu) eða hreyfing menntakvenna eða eins konar kvannaháskólar Upplýsingarinnar

1689 til 1761 Samuel Richardson, forleggjari, prentari og skáld, faðir fimm dætra, skrifaði fyrstu „eiginlegu, enska skáldsöguna; Pamela; or Virtue Rewarded (1740) – um dyggðir kvenna í kynhlutverkinu. Síðar Clarissa, um dyggðir kvenna og sem ræðir um heimspeki og bókmenntir. Kenndi og studdi Sarah Fielding og Jane Collier, sem var fóstura dætra hans.

1710 til 1768 Sarah Fielding, menntuð af bræðrum sínum og föður, gaf út The Governess; the little female academy (1749) fyrsta, enska skáldsaga handa börnum, áður 1744 The adventure of Davik Simple, systir rithöfundarins, Henry Fielding, fékk leiðsögn hjá honum og S. Richardson.

1714 til 1755 Jane Collier, virk í samfélagi rithöfunda, menntuð af bróður sínum, S. Richardson sagði um Jane, að hún væri órækur vitnisburður um það, að konur gætu lagt stund á menntun – jafnvel grísku – og sinnt heimilisskyldum sínum.

1718 til 1800 Elizabeth Robinson Montagu (1718 til 1800) rithöfundur, systir Sarah Robinson Scott, gestgjafi fyrstu menntastofa í Lundúnum.

1720 til 1795 Sarah Robinson Scott

1720 Lögn á Íslandi kveða á um, að konur, sem vinni karlmannsverk, skulu á sömu laun

1750: Blue Stocking Society í Englandi stofnað af Elizabeth Montagu – bókmennta- og menntunarfélag kvenna.

Ca. 1750 Hedvig Charlotta Nordenflycht (1718 til 1763), sænsk, hirðskáld í Prússíu. Stofnaði bókmenntafélag (academi) í Stokkhólmi – fleiri slík voru í Frakklandi.

1761 Hedvig skrifar Fruntimernes försvar, mælir fyrir menntun kvenna, aðvarar gegn blíðmælgí biðla, sem fýsir að kúga þær í hjónabandinu

Ca. 1770: Mary Wollstonecraft (1759 til 1797) breskur heimspekingur: „A Vindication of

Krefst þess, „að konur fái tilhlýðilega menntun miðað við stöðu þeirra í samfélaginu til að kenna börnunum og vera félagi eiginkarlsins, en hvorki stofustáss né hjónabandsvarningur. Hún vekur einnig athygli á því, að bæði kynin séu undir sök seld að ójafnrétti ríki og að konur þrátt fyrir allt hafi „töluverð völd yfir körlum.“

1775 til 1817 Jane Austen – menntuð af föður og bræðrum

1785 Vísindafélag kvenna stofnað í Hollandi

1792 Mary Wollstonecraft (1759 til 1797) skrifar: „a vindication of the rights of women.“

1789 Markgreifi Nicolas de Candorcet (1743 til 1794)boðar jafnan rétt alls fólks óháð kynþætti og kyni, berst fyrir borgararétti handa konum í franska þinginu

1825: William Thompson, írskur heimspekingur – utilitarianism ritar: „Appeal of One Half of the Human Race.“

1869 John Stuart Mill: Kúgun kvenna 1869 (The Subjugation of Women), þýdd af Georg Brandes 1870, þýdd af Sigurði Jónssyni 1900.

1843 Marion Reid (1817 til 1920), skoskur rithöfundur, skrifar „A Plea for a Woman.“

1848 Seneca Falls yfirlýsingin (32 karlar, 68 konur)

Kosningaréttur kvenna á Íslandi

1843 (Kristján 8.) Skilyrði fyrir kosningaréttir: 25 ára, óflekkað mannorð, sjálfbjarga (10 hundraða jörð eða húsnæði að andvirði 1000 ríkisdala eða lífstíðarábúð á 20 hundraða jörð.

1847 Guðmundur á Kvinnabrekku skrifaði um nauðsyn kvennaskóla

Ca. 1850: Caroline Elizabeth Sarah Norton: „Það er konum eðlislægt að vera karlinum undirgefnar. Amen. Slík tilhögun er Guðs gjörð og því ekki mann að umbreyta. Þetta er einlæg trú mín, þáttur trúar minnar. Ég hef aldrei hneigst til hinnar hlægilegu og tryllingslegu stefnu um jafnrétti kynjanna.“

1863 Vilhelmína Lever á Ak kaus í bæjarstjórnarkosningunum, aftur 1866. Í lögum stóð, að „fullmyndugir menn,“

1874 kvennaskóli stofnaður í Rvk, í Skagafirði og Eyjafirði 1877 og Húnavatnssýslu 1879

1879 Þorlákur Ó Johnson, kaupmaður, talaði fyrir launajafnrétti karla og kvenna

1881 Þorlákur Guðmundsson flytur frumvarp um kosningarétt handa sjálfbjarga konum

1882, takmarkaður við sjálfbjarga konur með fast aðsetur, þ.e. sömu forsendur og karlar.

1885: Páll Bríem, lögfræðingur, flytur erindi á vegum Thorvaldsensfélagsins: „Um menntun og frelsunkvenna.“

1886 Skúli Thoroddsen stefnuskrá Þjóðviljans: „Rjett finnst oss, að karlar og konur sjeu jafnt sett að lögum.“

Stuðningskarlar: Pétur á Gautlöndum, Valdimar Ámundsson (ritstjóri Fjallkonunnar og eiginmaður Bríetar Bjarnhéðinsdóttur)

1888 Baráttufélags kvenna (suffragettes) stofnað í Bretlandi.

1898 Emmeline Pankhurst 1858 til 1928 stofnar Womens Social and Political Union, stunda eins konar skæruhernað, skemmdarverk, íkveikjur, hungurverkföll í fangelsi, réðust að lögreglumönnum – dóttirin Christabel herská-hvöttu unga karlmenn til hermennsku í 1. Heimstyrjöldinni og konur til iðnaðarstarfa

1891 Fyrirlestur Ólafs Ólafssonar: „Það á að koma og kemur einhvern tíma sá tími, að konur sitja hér á þingmannabekkjum og taka þátt í löggjöf lands og þjóðar, að konur sitja í dómasætum, boða guðsorð, gegna læknastörfum, kenna við skólana og sæka hver önnur störf, sem karlmennirnir hafa með höndum...“

Kemur einhvern tíma sá tími að dramblætis- og stórmennskumælir karlmanna verður fullur og niðurlægingar- og ánauðartími kvenfólksins tekur enda.“

1886 takmarkaður réttur kvenna til náms við Lærða skólann, prestaskólann og læknaskólann.

1897 Elínborg Jacobsen stúdent við Lærða skólann (utan skóla)

1894 Hið íslenska kvenfélag stofnað af Þorbjörgu Sveinsdóttur, ljósmóður

1895 Kvennablaðið Framsókn (til 1901) stofnað á Seyðisfirði. Kvennablaðinu í Rvk ritstýrt af Bríeti b.

Skúli Thoroddsen og Ólafur Ólafsson flytja þrjú frumvörp um jafnan rétt kvenna til náms, atvinnu og kosningaréttar. Guðmundur skólaskáld yrkir baráttuljóð Kvenréttindafélags Íslands.

1895 til 1898: Í kvenfrelsunarguðfræði vestanhafs er þeirri kenningu hafnað, að í ríkjandi kynhlutverkum felist þýlyndi gagnvart körlum (Elizabeth Cady Stanton leiddi hóp 26 kvenna).

1900 Alexe Popova (1879 til 1909) rússnesk baráttukona fyrir kvenfrelsi stóð að morðum rétt um þrjú hundruð eiginmannakvenna, sem töldu sér misboðið.

1903 karlar kosningarétt sem eru óháðir sem hjú og greiddu að minsta kosti 4 kr í útsvar.

1904 Hannes Hafstein breytir reglugerðinni þannig að Lærði skólinn verður Menntaskólinn í Rvk opinn jafnt stúlkum sem piltum

1907 Tryggvi Gunnarsson, bankastjóri, og Guðmundur Björnsson, landlæknir, flytja frumvarp á Alþingi um fullan kosningarétt handa konum (þó ekki vinnukonur) – sömu forsendur og karla

1908 Giftar konur í Rvk fá k.rétt

1909 Vinnu og verkafólk fær einnig k.rétt til sveitastjórnakosninga. Kalar gátu ekki skorast undan kosningu, en það gátu konur.

1911 HÍ stofnaður, jafn réttur til náms

1913 Frumvarp um kosningarétt vinnumanna og kvenna almennt

1915 Almennur kosningaréttur þó ekki skulduðu menn sveitarstýrk

1949 gefur út Hitt kynið (Duexime Sexe) „Treystið engu sem karlar hafa skrifað um konur, því þær eru í senn kúgarar og dómarar.“

1960 1. skeiði kvenfrelsisbaráttunnar Lýkur, 2 hryðja hefst: Simone de Beauvoir: Hitt kynið, Betty Friedan: The femine mystique – „Sexist structure of power.“ Carol Hanisch (rauðsokka): einkalífið er stjórnálalegs eðlis.

1970: Shulamith Firestone (f. 1945) gefur út Þrætubók um kynin (Dialectics of Sex). Meðstofnandi rauðsokkahreyfingarinnar í upphafi áttunda áratugarins.

1970> Juliett Mitchell: Womans Estate: kúgun karla á konum má rekja til dýraríkisins, boðar styrjöld kvenna gegn körlum (sex war).

1970> Germaine Greer f. 1939: Ástralskur bókmenntafræðingur, The Female Eunuch (Kvengeldingurinn): Meginboðskapur bókarinnar er hatur karla í garð kvenna, en þótt konum sé það ekki ljóst, því þeim er kennt að hata sjálfar sig. Lífshættir sjálfir, þ.e kjarnafjölskyldan og neylusamfélagið, eru í sjálfu sér kúgun, kynferðisleg gelding, sem dregur úr henni lífmáttinn. „Frelsun kvenna er annað og meira en „jafnrétti“ til að lifa eins og „fjötraðir“ karlmenn.

1975. Franskur heimspekingur m.m. Helene Cixous f. 1937, móðir kvenfrelsunarkenninga í kjölfar formgerðarstefnunnar (post structuralistic) í Evrópu, skrifar greinina: Hlátur Medúsu. Um „ecrite feminie“ = kvennaskrif. „Konan skyldi skrifa sjálf; skrifa um konur, hvetja konur til skrifa, því þær hafa með offorsi verið settar hjá garði, skrif orðið þeim jafn framandi og eigin líkami – fyrir þá sök, að kynnautn hennar hefur verið haldið í skefjum.“

1975 Susan Brownmiller: Bandarískur blaðamaður og rithöfundur f. 1935. Against our will; Men, Women and Rape. „Ásetningur allra karla og leið til að halda öllum konum í stöðugri skelfinu – nauðgun er í sjálfu sér ofbeldi, valdbeiting, ekki nautn.“ Hvetur til varna gegn ofbeldi karlmanna; klám er nauðgun í orði.

1987 Andrea Sworkin (1946 til 2005), róttækur kvenfrelsari, USA, gefur út Intercourse. Heldur fram að samfarir karls og konu í voru föðurréttarsamfélagi dragi dóm af klámi og væri

í eðli sínu niðurlægin karls á konu, nauðgun í sjálfu sér, að reður í skeið væri skapa- eða forlagadómurinn sjálfur, lýsti undirgefni og niðurlægingu konunnar. Andra barðist fyrir ákveðnum landsvæðum handa konum.

Ca. 1990: Camille Anna Paglia, f.1947, prófessor, í listum, talin ein af 100 áhrifamestu menntamönnum á opinberum vettvangi í USA, lýsir sér „dissident feminist“, róttæk og frjálslyndi í sambandi við fóstureyðingar, klám, vændi, fíkniefnaneyslu og sjálfvíg, skrifaði „Sexual personae. Art and Decadence from Neferiti to Emily Dickenson: „...karlmenn lifa í stöðugri kynlífsskelfinu vegna móðurógnarinnar. Flóttleiðirnar eru skynsemisshyggja og sókn í árangur.“

Ca. 1990 Christina Hoff Sommers, heimspekiþrófessor, gangrýnir kvenfrelsa fyrir óskynsamlega andúð á karlmönnum, frjálslega beitingu tölfræði og staðreynda og anstöðu við þá hugsun, að kynin geti hvort tveggja verið jöfn að rétti og skotið í sitt hvort hornið, frábrugðin. Gaf út:

Who stole Feminism: How Women have betrayed Women, og The war against boys: How misguided Feminism is harming our young Men.

Um Gloria Steinem (einn af mikilvægustu leiðtogum kvennfrelsa 1960 og 1970 áratuganna, f. 1934. „Þeim mun meira sem jafnvægið milli kynjanna verður, þeim mun vansælli gerðist Gloría.“

Catharine McKinnon staðhæfir að reynsla einstakrar konun hafi almennt gildi. „Kynferðisleg áreitni merkir í sjálfu sér ekki að karla fýsi alla að serða oss bókstaflega, þeir vilja einungis meiða okkur, kúga okkur, og hafa taumhald á oss, en það er í eðli sínu serðing.“

Judith Butler f. 1956 heimspekingur USA. 1990: „Gender Trouble; Feminism and the Subversion of Identity): Kynímynd eða kynskilningur ákvarðast af menningunni – karlar eru ekki einsleitir hópur – konur ættu að snúa sér að því að skoða með hvaða hætti vald í samfélagðinu og innan kvannahreyfingarinnar mótar kvenskilning og kvenímyndina – Kynferðið, sjálfímyndin er frjás, kynskilningur endurspeglast í gjörðinni (performance).

1993: Katie Roiphe (f. 1968), alinn upp með kvenfrelsa fyrir móður, gékk í kvennaskóla – andmælti í The Morning after; Sex, Fear and Feminism, andlegri forsjárhyggju kvenfrelshreyfingarinnar, bendir á, að konur beri einnig ábyrgð á teitissnaðgunum.

Elizabeth Fox-Genovese f. 1941 sagnfræðingur í USA mótmælir staðhæfingum um, að karlar og konur aðhyllist ekki sama gildismat – að kúgun kvenna og eðli færi heim sanninn um yfirburða réttlætiskennd og yfirburða meðaumkun (mercy)

2000: Bók: A Natural History of Rape: Biological Basis of Sexual Coercion. Rangy Thornhill (líffræðingur) og Craig T. Palmer, (mannfræðingur). Nauðgun er hugsanleg aðlögun eða hliðarspor við hvatirnar ýgi og kynhvöt

2003: Kristín Ástgerisdóttur, sagnfræðingur: „Kynjuð stjórnmál“ (28. Maí)

„Með stjórnarskrárbreytingunum árið 1920 varð kosningaréttur til Alþingis almennur og jafn en eftir voru í lögum reglur um að konur mættu víkjast undan kjöri. Það mátti nú ekki leggja of mikið á þeirra vanþroska og veikburða herðar.“

Um rannsóknir Auðar Styrkársdóttur, stjórn málafræðings, á kvennaframboðunum 1908 til 1922:

„...komist að þeirri niðurstöðu að andstaða gegn kvennalistunum og hugmyndum þeirra hefði farið síharnandi meðal þeirra karla, sem vour ráðandi. Ég hef sjálf kannað kvennaframboðin til Alþingis 1922 og 1926 og komist að sömu niðurstöðu.“

2005 sama grein í mbl. 19. Júní.

„Fyrir okkur sem höfum alist upp við kosningarétt og jafnrétti að lögum (þótt reyndar halli mjög á konur í okkar samfélagi) er erfitt að skilja hvernig það var að mega ekki kjósa, geta ekki gengið í menntaskóla, geta ekki sinnt ákveðnum störfum, hafa ekki yfirráðarétt yfir börnunum og vera í raun eign eiginmannsins.“

2010 - 95% feðra eru meðlagsgreiðendur, í 63.5% forsjármála í vil móður